

Zahiriddin Muhammad Boburning hayoti va ijodi. (1483-1530) Ariza.

Fan- O‘zbek tili
O‘qituvchi- Kamaliddinova
Nigora Sirajiddinovna

REJA:

1

- Z. M. Bobur hayoti va faoliyati

2

- Z. M. Bobur ijodi. “Boburnoma” asari

3

- Z. M. Bobur ruboiylari

4

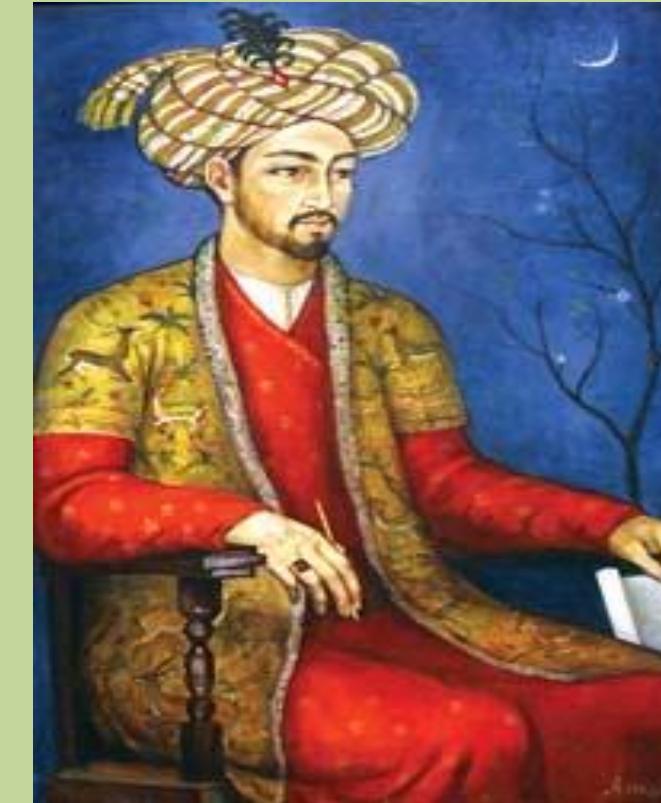
- Ariza

Zahiriddin

Muhammad

Bobur 1483-yil 14-fevralda Andijon shahrida dunyoga kelgan. Uning otasi Umarshayx Amir Temurning nabirasi bo'lib, Farg'ona viloyatining hukmdori edi. Yosh Zahiriddin Bobur saroy muhitida, murabbiylar va mudarrislar qo'lida tarbiyalandi.

Umarshayx vafot etgach, 12 yoshli Zahiriddin Bobur taxtga o'tiradi. Bu davrda mamlakatda ichki urushlar avj olgan edi.

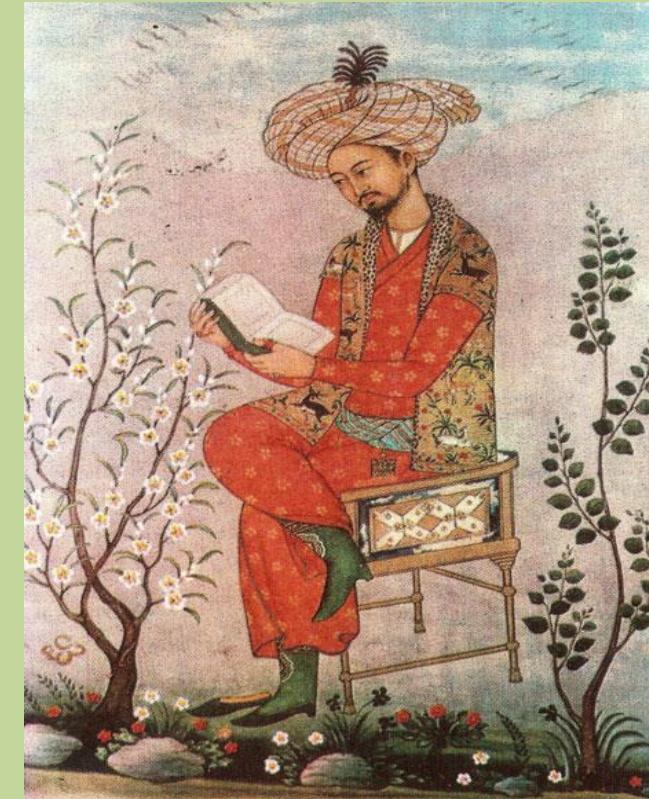

Bobur butun kuchini Movarounnahni markazlashgan davlat ostida birlashtirishga qaratdi. Biroq Shayboniyxonning temuriylardan hokimiyatni tortib olish uchun boshlagan shiddatli hujumi bu maqsadni amalga oshirishga yo'l qo'yadi.

Bobur Shayboniylar tomonidan qat'iy zarbaga uchradi va Samarqand hamda Farg'onadan butunlay voz kechishga majbur bo'lib, 1514-yilda lashkarlari bilan Afg'onistonga ketdi. U yerda kuch to'plab Hindistonni qo'lga kiritdi va u yerda tarixda «Buyuk boburiylar imperiyasi» deb nom chiqargan davlatga asos soldi.

1529-yilga kelib Bobur asos solgan davlatga Afg`oniston, Panjob, Gang vodiysi (Bengaliya chegarasigacha) kirar edi. Boburiylar hind yurtida qariyb 300 yiladolat bilan davlatni boshqardilar, ulkan tarixiy obidalar qurdirdilar. Shulardan Tojmahal (Shoh Jahon va malika Mumtoz Mahal maqbarasi) me'moriy yodgorligi oq marmardan qurulgan bo`lib, 5 gumbaz, 4 minora, balandligi 74 metrdan iborat muhtasham binodir. Atrofi bog` va devorlari rangli toshlar bilan bezatilgan.

Bobur katta davlat arbobi, taniqli sarkarda bo`lishi bilan birga, iste'dodli olim, tengsiz shoir ham edi. U o`zbek adabiyotida *Alisher Navoiy* an'analarini davom ettirib, ko`plab ilmiy, g`oyat go`zal badiiy asarlar yozib qoldirdi.

Bobur garchand vatandan yiroqda umr kechirgan bo`lsa-da, o`zbek adabiy tilining, o`zbek adabiyoti va she'riyatining rivojiga katta hissa qo`shdi. Uning dilrabo g`azallari san'atkorlar tomonidan kuylab kelinadi.

Bobur she'riyatida ona yurtga muhabbat mavzusi etakchi o'rin tutadi. Shuningdek, u chin insoniy fazilatlarni ulug'laydi. Sevgi, oliyjanoblik, sadoqat kabi tuyg'ularni tarannum etadi. Bobur o'zbek adabiyotida birinchi memuar asar yozgan adib hamdir. "*Boburnoma*"da muallif o'z kechirganlarini ko'rgan haqqoniy aks ettiradi.

Bobur kishilarni ma'rifatli qilish orzusi bilan yashagan, u “*Xatti Boburiy*” nomli yozuvni ham ishlab chiqqan. Bobur ijodida g‘azal, ruboiy, tuyuq, fard, chiston kabi janrlarni ko‘rish mumkin. Bobur she’riyatining tili sodda, xalqchilligi bilan diqqatga sazovor.

Shoh va sarkarda, buyuk shoir Zahiriddin Muhammad Bobur ijodi xalqimizni ezgulikka, ilm - ma'rifatga chorlaydi:

*Kim yor anga ilm tolibi ilm kerak,
O'rgangani ilm tolibi ilm kerak,
Men tolibi ilm-u, tolibi ilme yo'q,
Men bormen ilm tolibi, ilm kerak.*

Uning asarlari orasida “**Boburnoma**” nomli memuar asari dunyoga mashhur. Bu asar zamonasining eng mukammal nasriy asari hisoblanib, jahon adabiyotiga qo`shilgan beباو durdonadir. Unda xalqimiz tarixiga doir, Sharq xalqlari tarixi, geografiyasi, urf-odatlari va boshqa ma'lumotlar o`z ifodasini topgan. Bu asar dunyoning ko`p tillariga tarjima qilinib, katta nusxalarda nashr etilgan.

Bobur katta davlat arbobi va sarkarda bo‘lishi bilan birga, iqtidorli olim va shoir ham edi.

Boburning «Boburnoma» nomli asari sharq tarixi, geografiyasi bo‘yicha g‘oyat muhim ma'lumotlarga ega nodir ilmiy-adabiy yodgorlikdir. Bu asar dunyoning ko‘p tillariga tarjima qilingan.

Zahiriddin Muhammad Bobur 1530-yil 26-dekabrdan 47 yoshida Hindistonning Agra shahrida vafot etgan. Keyinchalik esa Zahiriddin Boburning o‘z vasiyatiga ko‘ra, uni Qobulga olib kelib dafn etganlar.

Shunday qilib, boburiylar sulolasi Hindistonda 1526-yildan 1858-yilgacha davom etdi. Hindistonda hozir ham boburiylar sulolasi vakillari yashaydi. O‘zbekiston Pespublikasi mustaqillikka erishgandan so‘ng qadimgi aloqalar yana tiklandi.

Lug‘at

mudarris - преподаватель медресе

birlashtirmoq - объединять

avj olgan - самый разгар

shiddatli - ожесточённый

markazlashgan - централизованный

butunlay - полностью

Mumtoz – классический

Sarkarda – воевода

Tarannum etmoq – воспевать

Chiston – загадка (жанр поэзии)

Ilm tolibi – знающий

Haqqoniy – правдивый

Chorlamoq – призыва́ть

Yetakchi - ведущий

TIAAME

*Tole'yo 'qi jonimg'a balolig 'bo 'ldi,
Har ishniki ayladim, xatolig 'bo 'ldi.
O'z yerni qo'yub Hind sori yuzlandim,
Yorab, netayin, ne yuz qarolig 'bo 'ldi.*

* * *

*Hijron qafasida jon qushi ram qiladur,
G'urbat bu aziz umrni kam qiladur.
Ne nav'bitay firoq-u g'urbat sharhin -
Kim, ko'z yoshi nomaning yuzin nam
qiladur.*

* * *

*Har kimki vafo qilsa, vafo topqusidur,
Har kimki jafo qilsa, jafo topqusidur.
Yaxshi kishi ko'rmagay yomonlig 'hargiz,
Har kimki yomon bo'lsa, jazo topqusidur.*

TIIAME

Mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar:

1. Buyuk ajdodlarimizdan qolgan mashhur san'at va ijod namunalari haqida gapirib bering.
2. Gaplarning ifoda maqsadiga ko'ra turlari haqida ma'lumot bering.
3. Temuriylar va Boburiylar sulolalari vakillaridan kimlarni bilasiz?

Temuriylar

Boburiylar

Bilib oling!

Ariza - muayyan tashkilotga yoki biror shaxs nomiga iltimos, taklif yoki shikoyat mazmunida yoziladigan rasmiy hujjatdir. Eng keng tarqalgan va ko‘p ishlataladigan ish qog‘ozi bo‘lib, barcha idoralarga yozilishi mumkin.

TIIAME

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti
rektoriga Toshkent shahar Yunusobod tumani
19-daha, 21-uy, 5-xonadonda yashovchi fuqaro
.....dan

ARIZA

Menga O‘zbekiston davlat jahon tillari universitetiga kirish uchun tanlov imtihonlarida qatnashishga ruxsat berishingizni so‘rayman.

Arizaga quyidagi hujjatlarimni ilova qilaman:

11-sinfni bitirganligim to‘g‘risida guvohnoma.

Pasport nusxasi.

Sog‘ligim haqida ma’lumotnoma.

sana

(imzo)

TIIAME

1-mashq. Nuqtalar o‘rnini zarur so‘zlar bilan to‘ldirgan holda o‘qishga kirish, ta’tilga chiqishga ruxsat so‘rab ariza yozing. Tinish belgilarining qo‘yilishi, joy nomlari hamda bosh harflarning yozilishiga e’tibor bering.

(kimga?)

(kimdan?)

ARIZA

Men sizdan	... (nimani?)	... so‘rayman.
Menga (nimaga?)	ruxsat berishingizni so‘rayman.	
sana		

(imzo)

Uyga vazifa. Bobur ruboiylarini yod oling va mazmunini tushuntiring.

E‘tiboringiz uchun
rahmat!